

Fenomén Litomyšl: soužití moderní architektury s minulostí

Author: David Daniel | Published: 02.04.2010

Výčet prací, resp. projektů, které byly v Litomyšli v posledních dvou desetiletích realizovány, je překvapivě široký: obnovené Klášterní zahrady (Václav Babka, Radko Květ, Zdeněk Sandler), městská sportovní hala a III. Základní škola (Burian - Křivinka), tenisový areál (Petr Hruša, Petr Pelčák), bytové domy U nemocnice (Josef Pleskot, AP Atelier; V. Rudiš, M. Rudiš), rekonstrukce zámeckého pivovaru (Josef Pleskot, AP Atelier), autobusové nádraží (Tomáš Rusín, Ivan Wahla) a restaurátorská škola (M. Hulec, E. Antošová).

Kdo chce něco znamenat...

Kde vznikl impuls k takové symbióze staré a nové architektury? Takové historické lokality, jako je Litomyšl, mají (v lepším případě) spíše tendenci ke konzervativnímu přístupu ke změnám a nové výstavbě a obvykle preferují spíše „skanzenizaci“ svého genia loci. Historik architektury Zdeněk Lukeš počátky moderní změn v Litomyšli spojuje s působením starosty Miroslava Brýdla na počátku 90. let. Ten se tehdy nechal přesvědčit, že zakázky pro město by měly být zadávány špičkovým architektům. Výsledkem byla řada architektonických soutěží a následně pozoruhodných realizací. „Dnes se s jistou nadsázkou říká, že kdo chce něco v české architektuře znamenat, musí mít aspoň jednu realizaci v Litomyšli. Miroslav Brýdl byl tím hybatelem, jeho nástupci na radnici v tomto trendu ale pokračují a zásluhu na tom jistě mají i další úředníci a investoři, kteří plány posuzují, schvalují a dotahují spolu s projektanty do zdárného konce. A jistě i občané města, kteří to podporují,“ snaží se pojmenovat „fenomén Litomyšl“ Zdeněk Lukeš.

Pod jedním z nejnovějších záměrů výstavby v Litomyšli - krytého městského bazénu - je autorsky podepsán architekt Antonín Novák z ateliéru DRNH (z realizací stojí za zmínku bazén na Kraví Hoře v Brně - Grand Prix Obce architektů, 2005). Jeho vidění fenoménu Litomyšl se od názorů Z. Lukeše mnoho neliší: „Jde v podstatě o zázrak, který si nikdo nedokáže vysvětlit beze zbytku. Impulsem jistě největším je osoba bývalého starosty Brýdla, celá věc však není vysvětlitelná pouze jeho osobou. Stávající starosta Michal Kortyš v tomto trendu pokračuje, tento záměr ale musí mít daleko širší podporu politickou i občanskou.“ Na otázku po srovnání s Brnem, kde byl Antonín Novák v minulosti členem brněnského zastupitelstva, říká: „V Brně vzniká kvalitní architektura stejně jako v Litomyšli, ale nikoliv jako výsledek záměru samosprávy. Zvláštní je, že v Litomyšli vlastně všichni zúčastnění dělají jen to, co dělat mají. A to co nejlépe. Bez výmluv a vlastního obohacování. No a to vlastně stačí. A je to bohužel zcela výjimečné.“

Plánování nikomu moc nechybí...

Pokud jde o přístup k výstavbě ve městě, který se za posledních dvacet let v Litomyšli vytvořil, jde o kombinaci odborného pohledu a spoléhání se na kvalitní dodavatele. „Myslím si, že v podstatě žádný koncept či plánovací nástroj v tomto směru nemáme a ani nám nechybí. Je to o určité důvěře ke vzdělanému architektovi, o diskusi nad danými tématy a maximálním úsilí při řešení toho daného konkrétního úkolu,“ říká současný starosta města Michal Kortyš. Dnešní doba podle něj často chrání pouze své kulturní dědictví příliš úporně, v Litomyšli proti tomu prosazují spíše koncepci „život v památkách“. Architekti, kteří pro město pracovali a pracují, přitom mají historické dědictví v úctě a rozumějí mu podle starosty mnohdy lépe než někteří pracovníci specializovaní na památkovou péči. „Řešíme tedy případ od

případu konkrétně adresně ve spolupráci s památkovou péčí. Koncepční jsme především v tom, že začínáme včas a připravujeme i některé věci, na něž v danou chvíli nejsou peníze, ale zase díky tomu mají dostatek času, aby, vyžrály“,“ vysvětluje starosta Kortyš přístup města.

Pokud jde o urbanismus, rozhodující roli hraje územní plán, ani ten ale v Litomyšli není podle Michala Kortyše pojímán jako dogma: „Územní plán máme a nikdy jsme jej nebrali na lehkou váhu, dokonce jsme jeho význam nesnižovali ani častými změnami. Oproti okolním městům jsme jej aktualizovali jen jednou v průběhu asi dvaceti let.“ Město také v minulosti dalo zpracovat řadu zastavovacích plánů a studií. „Vždy to měl být ale jen návod na to, jak se chovat v daném území, nikoli dogma. Dobrý architekt nepotřebuje návod, natož diktát regulačních plánů,“ říká k městskému plánování starosta Litomyšli.

Nyní se v Litomyšli připravuje zpracování nového územního plánu. Jeho autorem bude vítěz soutěže - brněnský ateliér architekta Petra Hruši.

Soutěž = kvalita

Při výběru architektů Litomyšl často volí formu architektonické soutěže. Tímto způsobem proběhl výběr například při rekonstrukci klášterních zahrad, výstavbě bytových domů u nemocnice nebo u revitalizace Komenského náměstí. „To bylo ale spíše v dobách větší hojnosti, soutěže nejsou levná záležitost, i když výsledek bývá zaručený. Na základě těchto poznatků se nebojíme ani obchodních soutěží, do kterých vyzveme kvalitní architektonické týmy a je nám téměř jedno, který z nich zvítězí,“ vysvětluje postup volby architektů pro městské zakázky Michal Kortyš. Mnohé architektonické týmy jsou v případě Litomyšli ochotny absolvovat i obchodní soutěže, které jinak kvůli levné konkurenci projekčních kanceláří většinou neobesílají. Tak se městu podařilo oslovit a nakonec získat kvalitní projektanty i na připravovaném projektu Revitalizace zámeckého návrší, na který má město získat 400 milionů korun z evropských fondů.

Rozhodování zástupců města usnadňuje také skutečnost, že již mají dost zkušeností a práci oslovených již předem velmi dobře znají, takže jde zpravidla o jistou volbu, ať už v soutěži zvítězí kdokoli. Podobný způsob Litomyšl používá i u projektů jiných subjektů na městských pozemcích, které město vlastní (nádraží na Bělidlech, modlitebna Církve bratrské, bytové domy u školek).

Díky tomu všemu má Litomyšl u českých architektů dobré jméno. „Reagují na nás pozitivně a velmi vstřícně i architekti, které oslovujeme i úplně poprvé. Relativně pečlivě sledujeme dění na českém architektonickém poli a je z čeho vybírat, i když dáváme zpětně šanci i těm již dobře v Litomyšli etablovaným týmům, aby se mohly utkat o další zakázky v našem městě,“ říká starosta Kortyš.

Litomyšlské know-how zatím u nás - zdá se - nemá mnoho konkurentů či následovníků. Potvrzuje to i Zdeněk Lukeš: „Doufám, že nastoupený trend v Litomyšli bude dále pokračovat, ale jistě to závisí na tom, kdo se po volbách dostane na radnici. Litomyšl by měla být inspirací pro další města - a doufám, že taky je. Zatím se jí ale žádné nevyrovná.“

Diskusní setkání na téma Inteligentní rekonstrukce nemovitostí - noční můra nebo výzva se koná 8.4.2010 v hotelu Amarilis, Štěpánská 18, Praha 1, ve čtvrtek 8. 4. 2010 od 11:00 do 13:00 hodin (registrace 10:30-11:00 hod.). Podrobné informace o programu a on-line přihlašovací formulář naleznete [na webu diskusí](#)

Foto a vizualizace:

- 1 - Zámecký pivovar
- 2 - Tribuna městského stadionu
- 3 - modlitebna Českobratrské církve
- 4 - městský bazén
- 5 - III. základní škola
- 6 - bytovky u nemocnice

